

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

29-5-2015

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Ορεινοί: σελ. 77 «Μέσα στην Εθνοσυνέλευση του 1862-64 συγκροτήθηκαν ... ονομάστηκαν» και «Οι ορεινοί ... πλοιοκτητών» . Ως επίλογος «Ο λαός συμμετείχε ενεργά στη συγκρότηση αυτής της παράταξης».

Φεντερασίων : σελ. 46 «Η ενσωμάτωση της Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα μετά τους Βαλκανικούς πολέμους (1912-13) ... στη χώρα»

Πατριαρχική Επιτροπή : σελ. 142-143 « Η επιστροφή ... Μικράς Ασίας»

ΘΕΜΑ Α2

- A. Λάθος
- B. Λάθος
- Γ. Σωστό
- Δ. Λάθος
- Ε. Σωστό

ΘΕΜΑ Β1

A) σελ. 137 «Την εποχή αυτή ... ελληνικής κυβέρνησης»

B) σελ. 140 «Την περίοδο ... Ρώσοι»

ΘΕΜΑ Β2

Σελ. 46 «Οι διαφορές ... ταξικό περιεχόμενο»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Α) Στις 24 Ιουλίου 1923 υπογράφηκε η Συνθήκη ειρήνης της Λοζάνης. Έξι μήνες πριν, στις 30 Ιανουαρίου 1923, είχε υπογραφεί η ελληνοτουρκική Σύμβαση, η οποία ρύθμιζε την ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Να σημειωθεί ότι η ελληνική αντιπροσωπεία δεν βρισκόταν σε θέση ισχύος στη διαπραγματευτική διαδικασία στη Λοζάνη, καθώς ήταν η μεγάλη ηττημένη του Μικρασιατικού πολέμου και δεν θα ήταν εύκολο να απαιτήσει τη μετανάστευση των τουρκο-μουσουλμανικών πληθυσμών της Ελλάδας κατά τον Α. Μ. Συρίγο. Τελικά, προβλεπόταν η υποχρεωτική ανταλλαγή μεταξύ των Ελλήνων ορθόδοξων κατοίκων της Τουρκίας και των Μουσουλμάνων κατοίκων της Ελλάδας. Αυτή θα ίσχυε τόσο γι' αυτούς που παρέμεναν στις εστίες τους, όσο και για εκείνους που είχαν ήδη καταφύγει στην ομόθρησκη χώρα. Μάλιστα, η ανταλλαγή ίσχυσε αναδρομικά για όλες τις μετακινήσεις που έγιναν από τη μέρα που κηρύχθηκε ο Α΄ Βαλκανικός πόλεμος (18 Οκτωβρίου 1912). Από την ανταλλαγή αυτή εξαιρέθηκαν οι Έλληνες ορθόδοξοι της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου και οι Μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης.

Οι ανταλλάξιμοι, σύμφωνα με τη σύμβαση ανταλλαγής:

- θα απέβαλαν την παλιά ιθαγένεια και θα αποκτούσαν την ιθαγένεια της χώρας στην οποία θα εγκαθίσταντο,
- είχαν δικαίωμα να μεταφέρουν την κινητή περιουσία τους,
- είχαν δικαίωμα να πάρουν από το κράτος στο οποίο μετανάστευαν ως αποζημίωση περιουσία ίσης αξίας με την ακίνητη περιουσία που εγκατέλειπαν φεύγοντας,
- θα διευκολύνονταν στη μετακίνησή τους από τη Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής. Το κείμενο Α΄ αναφέρεται στις αρμοδιότητες της 11 μελούς Μικτής Επιτροπής (άρθρο 11, έδρα Κων/λη, 4 Τούρκοι, 4 Έλληνες 3 πολίτες από ουδέτερα κράτη στη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου) αναφορικά με τον καθορισμό του τρόπου μετανάστευσης των πληθυσμών και την εκτίμηση των ακίνητων περιουσιών των ανταλλάξιμων. Ελληνική Αντιπροσωπεία έφτασε στο Γκέλβερι της Καππαδοκίας προκειμένου να ενημερώσει τους ελληνικούς χριστιανικούς πληθυσμούς για τη μετακίνησή τους στην Ελλάδα και, αφού προχώρησε στην καταγραφή των ονομάτων των κατοίκων και των περιουσιών τους, τους συνέστησε να πουλήσουν ό,τι μπορούσαν από την κινητή τους περιουσία και την υπόλοιπη να την μεταφέρουν στην Ελλάδα σε εφαρμογή του σχετικού όρου που αναφέρεται παραπάνω. Υπογράμμισε δε πως δεν υπήρχε λόγος να φοβούνται και συμπλήρωνε πως ακόμη και αν υπήρχαν «τουρκεμένοι» στο χωριό, είχαν και αυτοί τη δυνατότητα να καταφύγουν στην Ελλάδα.

Η συμφωνία αυτή για ανταλλαγή πληθυσμών διέφερε από τις προηγούμενες.

Καθιέρωνε για πρώτη φορά τη μαζική μετακίνηση πληθυσμών και είχε υποχρεωτικό χαρακτήρα.

Β) Όταν έγινε γνωστή η υπογραφή της Σύμβασης και οι όροι της, οι πρόσφυγες που βρίσκονταν στην Ελλάδα αντέδρασαν έντονα. Σε όλες τις πόλεις της Ελλάδας συγκρότησαν συλλαλητήρια, διατρανώνοντας την απόφασή τους να εμποδίσουν την εφαρμογή της. Η πραγματικότητα όμως, όπως είχε διαμορφωθεί μετά την έξοδο χιλιάδων Ελλήνων από τις πατρογονικές εστίες τους και την άρνηση της Τουρκίας να δεχτεί την επιστροφή τους, ήταν μη αναστρέψιμη, γεγονός που ανάγκασε την ελληνική

αντιπροσωπεία να επιδιώξει την ανταλλαγή (Έτσι, ακολούθησε και η οριστική απομάκρυνση των 200.000 Ελλήνων που παρέμεναν στην Καππαδοκία και γενικότερα στην Κεντρική και Νότια Μικρά Ασία, κατά το 1924-25). Εξάλλου η υπογραφή της Σύμβασης υποβοηθούσε τις βλέψεις των ηγετών των δύο χωρών (Βενιζέλου και Κεμάλ) για την απρόσκοπτη ενασχόληση με την εσωτερική μεταρρύθμιση και ανάπτυξη, τη διασφάλιση και αναγνώριση των συνόρων τους και την επίτευξη ομοιογένειας. Ο Κεμάλ, μέλος του στενού πυρήνα των Νεότουρκων από το 1908 έως το τέλος του Α' Παγκοσμίου πολέμου, επιθυμούσε τη δημιουργία ενός εθνικού τουρκικού κράτους, το οποίο συνεπαγόταν την εκκαθάριση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας από τις μη μουσουλμανικές εθνότητες. Πάντως, ο Ελ. Βενιζέλος, κατά το Γ.Θ. Μαυρογορδάτο, επέδειξε σύνεση και προσέγγισε ρεαλιστικά το ζήτημα της ανταλλαγής των πληθυσμών, κάτι που αποδεικνυόταν ήδη από το 1914, όταν μετά το τέλος των Βαλκανικών πολέμων την επικροτούσε ως ριζική λύση των σχετικών ζητημάτων με την Τουρκία. Πολύ περισσότερο μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, ανέλαβε προσωπικά την ευθύνη της λύσης που δόθηκε με την υποχρεωτική ανταλλαγή, μολονότι γνώριζε ότι το πολιτικό κόστος θα ήταν μεγάλο και θα συνοδευόταν από το «ανάθεμα» των προσφύγων. Σύμφωνη ήταν και η Κοινωνία των Εθνών. Οι πρόσφυγες έμειναν με την πικρία ότι το δίκαιο και τα συμφέροντά τους θυσιάστηκαν στο βωμό των συμφερόντων του ελληνικού κράτους.

ΘΕΜΑ Δ1

Το πιο σημαντικό πρόβλημα μετά τα δύο πρώτα χρόνια ομαλής λειτουργίας της Κρητικής πολιτείας ήταν η διαχείριση του εθνικού ζητήματος της ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα. Στο ουσιαστικό αυτό ζήτημα παρατηρήθηκε εξ αρχής διάσταση απόψεων μεταξύ του Γεωργίου και του Ελευθερίου Βενιζέλου. Ο Βενιζέλος ήδη από το 1900, βλέποντας τα πράγματα πρακτικότερα και ρεαλιστικότερα πίστευε ότι παράταση του καθεστώτος της αρμοστείας δεν επιβοηθούσε στην εφαρμογή εκείνων των μέτρων που θα προωθούσαν τη βαθμιαία απαλλαγή του νησιού από τη διεθνή κηδεμονία και τους ανταγωνισμούς των ευρωπαϊκών Δυνάμεων. Θεωρούσε ότι η λύση έπρεπε να είναι σταδιακή, με βαθμιαίες κατακτήσεις, καθώς αντιλαμβανόταν ότι ήταν αδύνατη η ένωση τη δεδομένη χρονική στιγμή. Ως πρώτη μάλιστα κατάκτηση θεωρούσε την απομάκρυνση των ξένων στρατευμάτων από τις κρητικές πόλεις και την αντικατάστασή τους από ντόπια πολιτοφυλακή, με Έλληνες αξιωματικούς, γεγονός που θα επιβοηθούσε στην ολοκλήρωση της αυτονομίας, όπως την είχαν υποσχεθεί οι Δυνάμεις και προβλεπόταν από το Σύνταγμα ενώ θα συντελούσε στην προαγωγή των εθνικών συμφερόντων στο εξωτερικό και στην κατοχύρωση της αυτοδιοίκησης στο εσωτερικό. Επιθυμούσε δηλ. την ανακήρυξη της Κρήτης σε ανεξάρτητο πριγκιπάτο ως το τελευταίο στάδιο πριν την ένωση. Οι προτάσεις του Ελ. Βενιζέλου έβρισκαν αντίθετο τον πρίγκιπα Γεώργιο που θεωρούσε πως η διαχείριση της εξωτερικής πολιτικής, ιδίως του Κρητικού Ζητήματος, αποτελούσε αποκλειστικό προνόμιο της Δυναστείας. Ο ύπατος αρμοστής πίστευε ότι η λύση του εθνικού ζητήματος θα ωριμάζε με συνεχείς παραστάσεις και υπομνήματα προς τις Μεγάλες Δυνάμεις και με τη συγκατάθεση της Αυλής και της ελληνικής κυβέρνησης απέρριψε τις προτάσεις του Βενιζέλου με το επιχείρημα ότι θα μπορούσε να εκβιάσει την ένωση από τις Δυνάμεις, ασκώντας ασφυκτική πίεση προς αυτές. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο ανέλαβε μόνος να

χειριστεί το ενωτικό ζήτημα, ξεκίνησε συνομιλίες με τον Τσάρο της Ρωσίας και διαπραγματεύσεις με τους υπουργούς εξωτερικών των Προστάτιδων Δυνάμεων, παρακάμπτοντας τους υπουργούς της κυβέρνησης, θεωρώντας γενικότερα τους πολιτικούς παράγοντες της Κρήτης επιζήμιους.

Η διάσταση των απόψεων στο πολιτικό ζήτημα δεν άργησε να λάβει τη μορφή προσωπικής αντιπαράθεσης. Ο Βενιζέλος θεώρησε πρόωρες αυτές τις ενέργειες, καθώς η κρητική κυβέρνηση ήταν ασταθής και τα συνταγματικά πλαίσια ασαφή ενώ είχε υπογραμμίσει ότι δεν αναγνωρίζει στον Πρίγκιπα το δικαίωμα να διαχειρίζεται προσωπικώς το εθνικό ζήτημα της Κρήτης: «Ως ένας εκ των τριακοσίων χιλιάδων Κρητών, δεν σας εκχωρώ το δικαίωμά μου, ώστε μόνος σεις να ρυθμίζετε αυτοβούλως την εθνικήν πολιτικήν του τόπου μου!». Ο Πρίγκιπας δεν μπορούσε να κατανοήσει τη διαφορά ανάμεσα σε μια αυταρχική διακυβέρνηση με ξένη κηδεμονία από την πλήρη αυτονομία, χωρίς διεθνή προστασία με αρμοστή διορισμένο από την ελληνική κυβέρνηση. Δεν συμεριζόταν την ανάγκη των Κρητών, που με τους πολύχρονους αγώνες τους ήθελαν να αναλάβουν τη διακυβέρνηση του τόπου τους, και πίστευε ακράδαντα πως οι Δυνάμεις μόνο θα επέλυαν το Κρητικό. Δυστυχώς, κακοί σύμβουλοι του Γεωργίου διοχέτευαν χαλκευμένα και συκοφαντικά κείμενα στις αθηναϊκές εφημερίδες εναντίον του Ελευθερίου Βενιζέλου, γεγονός που δημιούργησε βαρύ κλίμα διχασμού. Η κρίση κορυφώθηκε στις 18 Μαρτίου 1901, όταν ο Γεώργιος απέλυσε τον Βενιζέλο από το αξίωμα του υπουργού.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΜΠΟΥΓΙΑ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ

Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή